

O kýčovitém ledňáčkovi a lhostejné kavce

„Rozdíl mezi skvělou a špatnou fotkou může být klidně desetina sekundy,“ říká nadšený ptáčkař, uznávaný fotograf a ornitolog **prof. RNDr. TOMÁŠ GRIM (52)**. Procestoval devadesát zemí světa a pozoroval téměř pět tisíc druhů ptáků. Loni za fotografii sojky v pouliční lucerně získal medaili na prestižním mistrovství světa v ptačí fotografii - *Bird Photographer of the Year* (doslova: „Ptačí fotograf roku“). Unikátní výpravou do pozoruhodného světa ptáků je i jeho kniha *Ptačí svět očima fotografa*, v níž nechává nakouknout za oponu života opeřenců po celém světě.

■ Co bylo tím motorem, že jste poprvé vzal do ruky foťák a začal fotit?

První fotka rákosníka obecného vznikla kvůli diplomce, v níž jsem bádala nad potravou rákosníků. S nadsázkou jim říkám „úhápěčka“, univerzální hnědí ptáci. Vypadají naprosto nezajímavě a žijí skrytě v rákosinách. Takže většina lidí je v životě neuvidí. V době mých studií bylo zvykem do diplomky vlepít pár fotek. A tak jsem si půjčil foťák od kamaráda a kromě hnízd, vajec a mláďat jsem si zkusil vyfotit i detaily rostlin a krajinky. A tehdy jsem poprvé objevil bokeh – kresbu světlem mimo rovinu ostrosti. Ta dokáže fotku úplně proměnit. Mimoto jsem tehdy vyfotil i boží muka na pozadí jaderné elektrárny Dukovany. Z dnešního pohledu byla fotka strašná, ale vyšla v ekologickém časopise Veronica, kam jsem jako student přispíval. Tehdejší redaktor Pavel Štěpánek mi povídá: „Hele, tuhle pošli do soutěže.“ A fotka vyhrála první místo. Při předávání ceny pak nastala groteskní situace – ptali se mě, jaký aparát vlastním. A já musel s pravdou ven: „Žádný. Vždycky si ho jen půjčuju.“ Všechny fotky tehdy vznikly, když jistý kamarád občas nepotřeboval foťák.

„Chodím ‚naslepo‘, místa si vybírám spontánně.“

■ Od dob, kdy jste fotil na Praktiku, se technika posunula obrovským skokem.

Ano. Když se dnes podívám na tehdejší techniku, skoro se tomu směju – byl zážrak vůbec pořídit použitelnou fotku. Když si vezmete vítězné snímky z devadesátých let, dnes byste je ve foťáku rovnou smazala. Žádný časopis by takovou technickou kvalitou neotiskl. Už jsme úplně jinde.

■ Máte příklad?

Třeba fotky řečneme letícího orla byly dřív často úplně katastrofální. Fotograf musel zároveň ručně ostřit, nastavovat expozici, a ještě třeba zoomovat (*měnit ohniskovou vzdálenost, přibližovat, pozn. red.*). Na to byste potřebovala šest nebo sedm rukou. Podle toho vypadal výsledek... Na fotkách navíc bývala často špatně posazená křídla. U „letovek“ (*fotky s ptákem v letu, pozn. red.*) přitom strašně záleží na tom, kde přesně jsou křídla v daném okamžiku a jak jsou

Knížka Tomáše Grima je výběrem nejlepších snímků, které pořídil během sedmi let cestování po všech sedmi světadílech. „Česky vyšly stovky určovacích příruček, městských atlasů, knížek ptačích povídaní apod. Právě proto jsem se pokusil sestavit něco úplně jiného – autorskou knihu původních fotek ze všech sedmi světadílů,“ dodává.

jednotlivá pera roztažená. Když vybírám fotografii do knížky nebo do soutěže, řeším to opravdu do posledního pixelu. Snažím se z toho vyždímat maximum. Rozdíl mezi skvělou a špatnou fotkou může být klidně desetina sekundy. Bez nadsázky.

■ Plánujete co a jak, než zmáčknete spoušť?

Znám spoustu fotografů, kteří si dopředu promyšlejí kompozici, řeší, jestli zrovna tady bude ráno světlo lepší než večer, a cíleně si vybírají zlatou nebo modrou hodinku (*hodina těsně po východu/západu slunce a před ním, pozn. red.*). Já ale většinou chodím „naslepo“ a místa si vybírám spontánně.

■ Popíšete mi, prosím, jak to probíhá?

Moje asi neúspěšnější fotografie, která zaujala všude, kam jsem ji poslal, ať v českých, nebo zahraničních soutěžích, vznikla tam, kam nikdo fotit nechodí. Procházel jsem sídliště po celé republice, od Ostravy přes Olomouc, Brno, Prahu, Pardubice až po Hradec Králové, a hledal jsem nějaký zajímavý motiv. Možná znáte siluety ptáků na fasádách, které mají odrazovat strakapoudy nebo žluny od tesání dutin do zateplení. V nich pak hnízdí třeba kavky. Majitelům se ty dutiny z nějakého důvodu nelíbí, což úplně nechápu. Všichni chceme, aby příroda přišla za námi, investujeme čas i peníze, abychom se k ní dostali, a když ona při-

Mezinárodních soutěží se účastní fotografové z desítek zemí celého světa. „Šance jsou tedy zanedbatelné. Takže velká radost, když loni tato fotka získala stříbrnou medaili na mistrovství světa v ptačí fotografii, v soutěži Bird Photographer of the Year,“ říká fotograf a ornitolog Tomáš Grim.

„Dobrá fotka vypadá dobře i po převodu do černobílé. Třeba tahle straka na trakčním vedení – ta geometrie mě nepřestává fascinovat ani po letech,“ líčí Grim.

jde sama a zadarmo, zase ji nechceme. Ale zpátky k těm siluetám. Hledal jsem tedy siluetu, která bude opravdu zajímavě interagovat s živým ptákem. Ideálně aby jeho dutina byla těsně vedle té siluety nebo rovnou v ní. A v celé republice jsem našel jen dvě taková místa. Jedno v Hradci Králové – tam je dutina přímo v siluete holuba – místo dravce! – a z ní kouká kavka, což je naprostý bizár. Místo aby silueta na fasádě odrazovala, naopak nezvaného hosta přitáhla. A druhé místo je to, odkud pochází ta úspěšná fotka: v Olomouci stojí kavka vedle siluety buřňáka a výrazem jako kdyby říkala: „Co to má proboha být?“ Buřňák je druh, který u nás nežije, možná jedno pozorování za dvě stě let. Kavka ho nemá šanci potkat. Ani by ji neohrozil. Kavce je buřňák úplně fuk, je to stejné, jako kdybyste na stěnu nastříkala logo řetězce s rychlým občerstvením – tohle nezvané ptačí návštěv-

„Ledňáček je fíflena ptačího světa.“

níky neodstraší. Ta fotka má v sobě humor, ekologický přesah, a k tomu ještě optickou iluzi. Ukazoval jsem ji během propagace knihy asi tisícovce diváků na přednáškách a vždycky se ptám, jestli uhodnou, co je na ní doopravdy. Co je ta barevná plocha napravo, neuhodl ani jediný člověk. A to je podle mě přesně to, co dělá dobrou fotografii – že není prvoplánová. Není to typ snímku, kde sedí ledňáček na větvi a lidé jsou nadšení, protože je barevný.

■ Co máte proti ledňáčkovi?

Nic, jen tvrdím, že taková fotka není působivá proto, že je dobře – tedy kreativně –

udělaná, ale jen proto, že zvíře je samo o sobě atraktivní. Dobré zvíře nedělá dobrou fotku, stejně tak jako dobrá kytara nedělá dobrou skladbu – úspěšným hudebníkem se nikdy nikdo nestal jen tím, že hrál covery. V umění nejde o kopírování, ale o tvořivost, novost, jedinečnost. Ledňáček je na většině fotek jen taková prvoplánová fíflena ptačího světa – šminky, silikon a botox. Což je na dobrou fotku zatraceně málo.

■ Ale v osmdesátkách lidé nad podobnými fotkami doslova jehli. Kalendáře s ledňáčkem sedícím na zamrzlé větvi visely na zdi v nejedné domácnosti.

Přesně jste to vystihla: to je prostě estetika osmdesátých let – „takto zněli bicie v osmdesiatom piatom“. Tyhle fotky jsou většinou naprosto nezajímavé, bez jakékoliv invence a přesahu. Klasické „atlasovky“, tedy pták sedí na větvi. To už tady bylo, takže nuda.

■ Jak by podle vás měla vypadat dobrá fotka?

Když se o tom s někým bavím, říkám mu jednoduchou pomůcku: chcete zjistit, jestli je fotka dobrá? Představte si, že místo toho ptáka sedí na větvi krabička od sirek. Dobrá fotka totiž stojí na kompozici, na tom, jak je objekt zasazený do prostředí, co se děje v pozadí, jak spolu všechny prvky „hrají“. Skutečně zajímavý snímek bude fungovat, i kdyby tam místo ledňáčka byl vrabec, kos – nebo právě ta krabička od sirek.

■ Bavili jsme se o ptačích siluetách – fungují jako plašiče na fasádách nebo na oknech?

Ani na fasádách a ani na oknech. Ptáci reagují jen na pohybujícího se predátora, takže statický obraz neberou vážně. Jen pro ilustraci: na plašení ptáků se často používají plastové výři, kteří se dávají na střechy nebo na fasády. A i když zdálky vypadají docela

Kavka vedle neúčinné „plašící“ siluety „dravce“. Výrazem jako by říkala: „Co to má proboha být?“

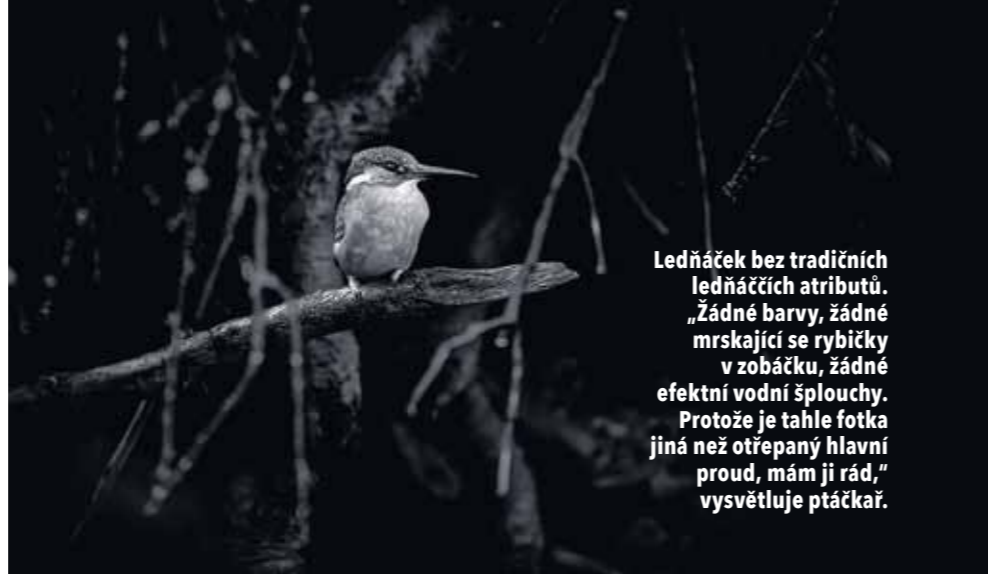
věrně, ptáci se jich nebojí, protože atrapy se nepohybují. Navíc ptáci vidí v UV spektru, a běžný plast UV neodráží. Vsadil bych se s vámi, že ptáci ten plast vnímají jen jako kus dřeva nebo nějakou neživou věc. A pokud nefunguje ani takto realistická napodobenina, je jasné, že siluety fungovat nemůžou už vůbec. Paradoxně se dokonce zdá, že strakapoudy přitahují: tmavá místa mohou připomínat tlející staré dřevo, jež je tmavší než čerstvé. Kolega, který se věnuje ochraně budov před strakapoudy, mi říkal, že si všiml, že si strakapoudi častěji vybírají právě místa, kde jsou ty siluety. Účinek je tedy přesně opačný, než si jejich autoři představovali. Kdyby se na základních školách místo zcela neúčinných a nudných faktů z historie učily byť jen praktické základy etologie, tedy chování zvířat, nevyhazovaly by se každoročně miliony za úplně zbytečné „plašící“ siluety a atrapy, co nemůžou fungovat z principu.

■ Kolik snímků ročně nafotíte?

To nevím, ale nedávno jsem si ze zvědavosti spočítal, kolik by stálo to, co jsem loni nafotil na Galapágách, kdybych fotil na klasický kinofilm. Jeden kdysi stál sto i dvě stě korun – což by dnes odpovídalo až pěti stům korunám. Udělal jsem tam asi 40 tisíc fotek, takže přes tisíc filmových roliček. To máte půl milionu ušetřeno, protože digitál fotí zadarmo.

■ Přijde mi, že focení ptáků je celkem klidná disciplína. Někde si sednete, čekáte... Mýlím se?

Mýlíte. A docela hodně. Já vám ani nemůžu citovat slova, která při tom běžně zaznívají. (smích) Pro mě je ale focení někdy až zeno-

Leďňáček bez tradičních leďňáččích atributů. „Žádné barvy, žádné mrskající se rybičky v zobáčku, žádné efektní vodní šplouchy. Protože je tahle fotka jiná než otrěpaný hlavní proud, mám ji rád,“ vysvětluje ptáčkař.

vý zážitek. Když se něco děje nebo cítím, že se schyluje k akci, je to nesmírně intenzivní. V tu chvíli mě to pohltí tak, že svět okolo úplně zmizí. Nic jiného pro mě neexistuje. Mluvíte na mě, ale odpověď nečekejte. (smích) Na přemýšlení, natož debaty, není čas. Všechno musí jít automaticky, protože většina akčních momentů trvá zlomky sekundy. Nemůžete si říct: „Aha, pták se asi

„Snímek bez očního kontaktu nemá smysl.“

zvedne, a tak si ho vyfotím, až budou křídla v souladu s tou větví tamhle vzadu,“ protože ve chvíli, kdy tu myšlenku dokončíte, je deset metrů fuč.

■ Už pětatřicet let se věnujete ptáčkaření. Máte nakoukané chování ptáků. Dokážete díky tomu předvídat? Myslet dopředu?

Každý druh má nějaké nenápadné mikrogesto předtím, než se zvedne a odletí. Třeba kolibříci se často lehce protáhnou nebo pohnou hlavou, a vy jen instinktivně zmáčk-

nete spoušť. Lidská reakční doba je totiž kolem dvou desetin sekundy a technika má další zpoždění, to neobejdete. Za tu dobu se v ptačím světě může stát zatraceně hodně. A pak nastane ta chvíle, kdy si říkáte: „Skvělé, to muselo vyjít!“ Až se podíváte na náhledovku fotoáku a vidíte, že to zase nedopadlo. To pak přicházejí na řadu výrazy, které raději nebudu citovat.

■ Opravdu jste schopný odhadnout, jak pták zareaguje?

Často si myslím, že ano – až do chvíle, než udělá něco úplně jiného. Ptáci jsou v tomhle až škodolibí. Připravíte si krásnou kompozici, všechno je čisté, nikde žádná větev, která by rušila... Ideální světlo... Splníte osmnáct bodů z toho, co má dobrá fotka mít. A pak přijde devatenáctý bod, který to celé pohřbí, protože se pták kouká úplně jinam. A fotit snímek bez očního kontaktu nemá smysl.

■ Máte nějakou fintu, jak ho dosáhnout? Pískání, sykání a podobně?

Přesně tak – trefila jste to. Klasický trik, když zvíře „nespolupracuje“ a vy potřebujete dobrý záběr, je udělat pss-pss. Pták obvykle zpozorní a otočí se. A v tu chvíli, ještě

„Další divná fotka, která bodovala v soutěži Bird Photographer of the Year; předloni získala bronz. Stejně jako další mé úspěšné fotky, které zaujaly poroty u nás i v zahraničí, se tu potkává noc, město, běžnost a nebarevnost zachycených druhů. V případě těch úspěšných na mistrovství světa jsou navíc na všech ptáci krkavcovití,“ říká ornitolog.

► „Víc významových rovin ve fotce mě těší. Tady si australský dytík velký kontroluje potravní nabídku ve svém městském teritoriu. Stylově v noci, když už mají otevřeno 24 hodin denně,“ s nadsázkou glosuje Grim.

než se začne otáčet úplně, zmáčknu spoušť, protože vím, že aspoň jednu fotku trefím přesně v momentě, kdy se na mě podívá. Je to docela spolehlivé. Anglicky se tomu říká pishing – taková stará, osvědčená ptáčkařská metoda.

■ Vy jste takový zaříkávač ptáků, ne?

To víte, že jo, já na ně „ps, ps, ps...“ a oni na mě „si, si, si, pss, bzz, pššš“. Chvilku si takhle popovídáme, a pak si každý jde zase po svém. (smích)

■ Dokážete už na větší dálku poznat, o jakého ptáka jde?

Ano, to umí každý zkušenější birder. Říká se tomu giss – „general impression of size and structure“ – v podstatě celkový dojem. Prostě už jen z obrýsu a z toho, jak se to zvíře pohybuje, vám podvědomí odhalí, o jaký druh jde, i když vidíte jen malý flíček zčásti zakrytý listím. Je to podobné, jako když se podíváte přes ulici a podle způsobu chůze poznáte kamaráda, i když mu nevidíte do obličej. Stejný princip: jde o znaky a pohyby, které má každý trochu jiné, ale těžko je popíšete slovně. Myslím jsem na to třeba loni koncem září, když jsem šel pěšky podél Vltavy, dalekohled jsem u sebe neměl. Nechyběl. Ono stačí vidět malou tečku, pár pixelů daleko na řece, a podle proporcí a pohybu poznáte, co to je: tady lyska, tu kachna a tamhle v dálce letí vlaštovky. Ty byly dokonce tak daleko, že jsem chvíli váhal, jestli

to opravdu jsou vlaštovky – ale když jsem došel k Mánesu, létalo jich tam několik, což mě mimochodem překvapilo, protože už bylo dost pozdě a počasí mimořádně špatné. A to je přesně okamžik, kdy člověku dojde, že se dívá na Darwinův přírodní výběr v přímém přenosu.

■ Jak to myslíte?

Většina těch vlaštovek zřejmě nepřežila. V tomhle období už není hmyz – potrava –, a pokud vyrazí na tah přes Středozemní moře, jednoduše tam vyčerpáním padnou. Ale to je příroda: ti silnější, rychlejší a schopnější už dávno odletěli. A ti, kteří mají horší fyziologii nebo špatně odhadli moment odletu, prostě budou smazáni ze světa.

■ To je smutné, ne?

Proč? Není. Smrt je přirozeným závěrem života. Bez každoročních miliard nebo spíš

trilionů smrtí by byla planeta během pár let neobyvatelná, zaplavená živáčky. Bez smrti, tedy přírodního výběru, by nic z toho, co na přírodě obdivujeme, ani neexistovalo.

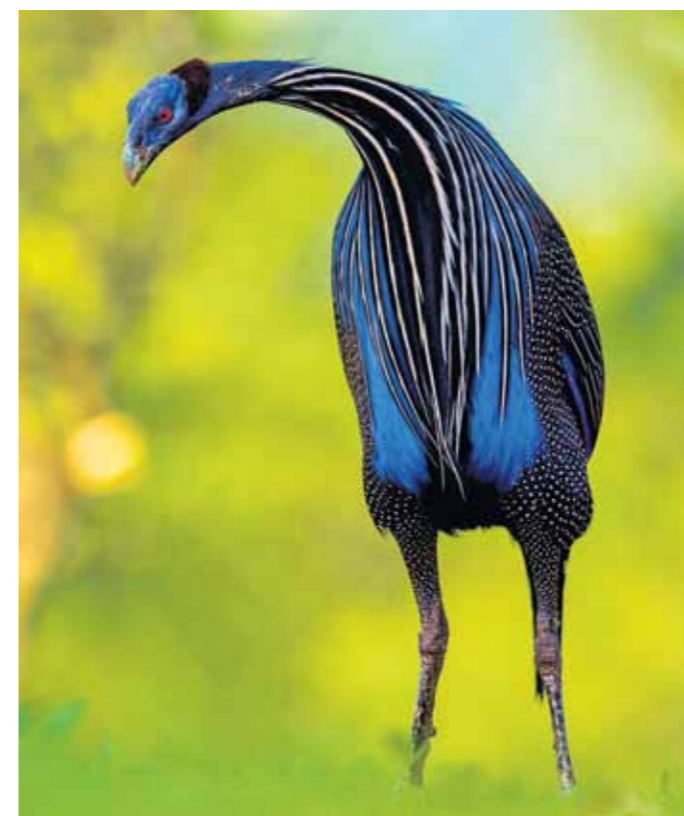
■ Kdy je podle vás lidská snaha pomáhat volně žijícím ptákům skutečně užitečná, a kdy naopak přírodě škodíme?

Vezměte si, že dnes lidé často zachraňují ptačí mláďata, sbírají zraněné ptáčky, a někdy dokonce dělají úplně bizarnosti, jako že odhánějí krahujce od kořisti. To už není pomoc, nýbrž aktivní škození přírodě. Protože když vlaštovka v takovém počasí uhne nebo když krahujec uloví hrdličku, není to tragédie, ale Darwin v akci. Slabší jedinci prostě vypadnou z populace dřív, než se rozmnoží, nebo se rozmnoží méně než ti ostatní – vlastně nepředávají geny pro neschopnost žít pořádně. Tak to bylo od počátku života na Zemi a bylo by legračně naivní si myslet, že to můžeme nějak ovlivnit.

„Vidíte Darwinův přírodní výběr v přímém přenosu.“

■ Počkejte, když uvidím zraněné ptačí mládě, přece mu pomůžu.

A to je přesně ono. My lidé jsme k tomu zkrátka náchylní. Máme silné emoce, a když vidíme ptačí mládě nebo pozdní vlaštovku, která vypadá, že potřebuje pomoc, automaticky se z nás stávají zachránci. Jenže to, co se nám v tu chvíli děje v hlavě, je vlastně překvapivě podobné tomu, co se děje v hostiteli, jehož zmanipulovala kukačka. Jemu to objektivně škodí, ale instinktivně má pocit, že se o mládě má starat. Naopak my z odstupu a nezajímavě víme, že je to ne-

„Právě jsem se vrátil z Keni. Skoro vše se musí fotit z auta – lvi, buvoli apod. jsou dobrý důvod. Spousta hezkých záběrů kvůli takové nepružnosti ale uteče. Vyplácnout se alespoň na pár minut v kempu na zem byla radost. Díky ní vznikl tenhle dinosauří portrét nádherné perličky supí,“ vypráví fotograf Grim.

„Modelína, pisala čáponohá. Takováhle klasická wildlife fotka mě zas tak moc nebaví,“ říká Grim. „Ale jako kontrast pro ty divné fotky v mé knížce posloužila účinně.“

smysl: rákosník samozřejmě nemá krmít kukačku, která mu zabila vlastní mláďata! Je to chování, které jde proti jeho zájmům. Jenže lidé, kteří to vidí, si často neuvědomí, že při „zachraňování“ ptačího mláďete dělají totéž. To mládě je zmanipuluje svými „roztomilými“ juvenilními znaky: velké oči, velká hlava, krátká křídélka a ocásek. Je to vizuální „tlačítko“, co v nás automaticky spouští příkaz „Pečuj!“. V tu chvíli se lidé nechají strhnout emocemi tak silně, že vůbec nepřemýšlejí o důsledcích – ani o tom, že většina mláďat nelétá nikoliv proto, že by byla zraněná, ale proto, že nejsou dostatečně vyvinutá. Naprostá většina „zachráněných“ mláďat je odnesena svým rodičům zbytečně – záchrany zabíjejí. Je to jen stres pro ně i pro jejich rodiče. A většina takových mláďat po vypuštění samozřejmě zahyne; osmdesát devadesát procent ptačích mláďat se dalšího roku nedožije bez ohledu na to, co uděláme nebo neuděláme. Musíme brát v potaz i to, že člověk má na ochranu přírody omezený čas i peníze. Může je buď investovat do záchrany druhů, jež to opravdu potřebují, nebo je promarnit na záchranu úplně běžných ptáků, kteří žádnou pomoc nepotřebují. A realita je neúprosná: v záchraných stanicích končí nevyhnutelně ty nejběžnější druhy. Třeba kosi, protože jsou nápadní, běžní a jejich nemotorná mláďata se po vyvedení z hnízda dají v prvních dnech k jejich smůle snadno chytout. Kos je třetí nejpočetnější ptačí druh v Česku! To není ochrana přírody, ale naprostá tragikomedie.

■ **Kdo je největší extrovert v ptačí říši? Kdo se rád předvádí?**

Záleží na tom, kde se pohybujeme. Když si představím skutečné extroverty, napadají mě hlavně tropické druhy: rajky, lemčici, kotinky. Ty často používají výrazná toka-niště, kde doslova dělají „taneční a hlasové show“. U nás ve střední Evropě jsou „exhibicionistické“ druhy zároveň velmi vzácné,

protože je lidé v minulosti intenzivně lovíli. Třeba tetřeví nebo tetřivci: nejsou nijak oslnivě barevní, ale jejich tok je mimořádně efektivní.

„Jedním okem se dívají na blízko, druhým na dálku.“

■ **Před dvěma lety jste mě v rozhovoru pro TÉMA vyvedli z omylu, že sýkora koňadra není tak líbezný ptáček, jak by se mohlo na první pohled zdát. Má překvapivě drsné praktiky. Vyprávěl jste třeba o tom, jak v Maďarsku koňadry útočily na hibernující netopýry a požíraly jim mozek. Prý i při kroužkování bývají hodně bojovné. Máte podobně zajímavé příběhy o havranech, které v tomhle období často potkáváme v parcích nebo na polích?**

Havrani jsou úžasní ptáci – patří mezi krakavcovité a jejich inteligence je mnohem

▼ **Tučňáci – další snímek z knihy Tomáše Grima. „Knižka se točí kolem pestrosti – co nejvíc druhů i čeledí, zemí i světadílů, témat popisků i stylů fotografování. Třeba pestrost zobrazených chování – kromě standardních portrétů, sedovek a letovek jsou tam i krmení a páření, souboje i něha, popelení a... prostě všechno, co dělá ptačí svět tak fascinujícím. Tady na fotce z Antarktidy je krádež stavebního materiálu,“ popisuje fotograf.**

vyšší, než by člověk čekal. A to je na nich fascinující. Často se říká „ptačí mozeček“, ale dnešní studie ukazují, že i když je jejich mozek relativně malý, jeho kapacita a schopnost zpracovávat a ukládat informace je velmi rozvinutá. Daleko víc, než jsme si dřív vůbec dokázali představit. A tady se zase ukazuje naše lidská slabost: jsme hrozně antropocentriční – všechno posuzujeme prizmatem toho, jak funguje člověk. Když vidíme v přírodě něco zajímavého, často je to jen proto, že se to chová nebo vypadá trochu „jako my“. Ovšem když se od toho oprostíte, je jasné, že neexistuje žádný důvod, proč by příroda měla fungovat podle pravidel zrovna jednoho jediného druhu – natož toho našeho. To nedává žádnou logiku. Mimochodem, moc doporučuji malou knížku Pavla Housera o havranech – je plná krásných bizarností, zajímavostí i toho, jak se havrani objevují v lidské kultuře a rčeních. A mě osobně nesmírně baví i kavky. Přijdou blíž, nakláníjí hlavu, dívají se na vás jedním okem... Ptáci totiž oči používají rozdílně – jedním okem se dívají na blízko, druhým na dálku. I díky tomu působí jejich chování nečekaně inteligentně, až „lidsky“. No, my tomu antropomorfismu snad neutečeme. (smích)

■ **V knížce Ptačí svět očima fotografa máte i fotku „modelíny“ ptačího světa. Jak vznikala?**

Ano – je to úplně obyčejná fotka pisily čáponohé. A je to krásný příklad snímku, který lidé na sociálních sítích milují: čistá a efektivní. Je to typická wildlife fotogra-

„V létě jsem v Brazílii provázel fotografy a ptákaře. Samozřejmě jsem rád, když se mi povede fotka, ale často mám ještě větší radost, když se povede účastníkovi výpravy,“ komentuje zapálený ornitolog.

fie (snímek z divočiny, pozn. red.) bahňáka focená z extrémně nízkého úhlu těsně nad hladinou. Trik je v tom, že když fotíte opravdu nízko, rovina ostrosti zahrne jen samotné zvíře, a všechno před ním i za ním se úplně rozpije. Vznikne taková „hrachovka“ – jednoduché pozadí. Já osobně mám raději, když je tam nějaká struktura, která fotku doplní a rámuje zvíře v jeho prostředí. Takové snímky jsou mnohem náročnější. A právě proto jsem tuhle „ukázkovou“ fotku do knihy zařadil: je to typická wildlife fotografie, jakou chce vyfotit každý. Není to protimluv: v kontrastu s ní pak ještě víc vyniknou snímky, co mě opravdu baví – městské fotografie, noční fotky, záběry invazních druhů nebo geometrické motivy, které skoro nikdo jiný nefotí. To je vlastně jedna z klíčových myšlenek mé knížky: ukázat, jak vypadá ta „klasika“, jen proto, aby bylo jasné, v čem je možné jít úplně jinou cestou.

■ **Má dnes fotograf vůbec šanci zaujmout mimo rychlý svět sociálních sítí? Jaké to je, jít proti instagramovým trendům a dělat fotky, jaké vyžadují delší pozornost?**

Na novou knížku vyšla spousta nadšených recenzí. Třeba polský ornitolog Piotr Tryjanowski v recenzi napsal větu, která mě zahřála u srdce: „Tohle nejsou fotky pro Instagram.“ A mně došlo, že je to vlastně ta největší možná pochvala. Instagram je svět, kde fotku vidíte na displeji pět krát pět centimetrů. I průměrná nebo vyloženě špatná fotka tam vypadá dobře – prostě proto, že je malá. Ale jestli vůbec za něco stojí, poznáte, až ji zvětšíte na pořádném monitoru nebo ji vytisknete. Varovně je už jen to, že když se dívám na vítězné fotky jiných fotografů z těch nejlepších světových soutěží,

na mobilu mi zpravidla nic neříkají... prostě na malém formátu nefungují. Navíc Instagram je instantním světem. Fotka, která v pondělí nasbírá stovky lajků, má ve středu poslední dva, a v pátek už nikdo netuší, že kdy existovala. Je to průtoková kultura založená na prvoplánových obrázcích – vizuální fastfood. Moje knížka je postavená na úplně jiných fotkách.

„Instagram je jen vizuální fastfood.“

■ **Nikdo ze čtenářů nenamítl, že mu tam chybí ledňáček?**

Ne, protože jsem ho tam lstivě a zcela záměrně zařadil. Dlouho jsem ale přemýšlel, jak to udělat tak, abych si sám nenaboural pointu knihy. Ledňáček je krásně barevný pták, červená, modrá, bílá... barvy české vlajky. I proto se píše, že je to „český národní pták“. Jenže právě tyhle barvy jsou to,

na čem většina fotek ledňáčků stojí. A tak jsem si řekl: dobře, zařadím ho, ale fotka musí být úplně jiná. První krok – nesmí být barevná. Takže jsem fotku upravil do černobíla. Druhý krok – ledňáček nesmí mít v zobáku ryбку. To je povinný atribut devítí z deseti fotek, co zaplevelují Instagram i Facebook. Třetí krok – žádné páření, žádné dramatické lovy a skoky do vody a vy-létávání z vody. Takových snímků už jsou snad desetitisíce – tedy nulová kreativita. Takže jsem zvolil fotku, kde je ledňáček malý, zalezlý v podemletém břehu v kořenech, které se na něj svrhu sápu jako drápy nějaké čarodějnice. Zase antropomorfismus... ale o to u fotek prostě jde. On tam sedí ve slabém světle a kolem je jen temnota. Ta fotografie má úplně jinou atmosféru a fungovala by vizuálně stejně dobře, i kdyby tam seděla krabička cigaret. A to byl přesně cíl: aby obstála kompozice, ne prvoplánové líbivé barvičky.

Karolína Lišková

„Fotit snímek bez očního kontaktu nemá smysl. Tak se to doporučuje... a pro mě to automaticky znamená dumat o tom, jak to pravidlo nějak zajímavě porušit. Tuhle fotku vynesla přesná symetrie a čisté pozadí vzdálených zasněžených kopců na 1. místo v soutěži Czech Nature Photo i bez očního kontaktu,“ dodává Grim ke svému snímku orlosupa bradatého.

